

ERHVERVSJURA

RØD INDSATS MOD SORT ARBEJDE

MÅNESKIN: Det nyeste i rækken af udspil mod sort arbejde indeholder et forslag om en beløbsgrænse på 10.000 kr. for kontant betaling. Betaler man en håndværker et større beløb i rede penge, vil man som kunde risikere at hæfte for den skat, håndværkeren evt. undlader at indberette. Det forslag vil næppe afskrække kunder fra at få udført sort arbejde.

LARS BO
LANGSTED

professor, Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

I **forrige** uge var den der igen. Overskriften, som dukker op mindst hvert fjerde år, og også ofte i forbindelse med at der kommer nyt blod i skatteministerstolen:

»Købere af sort arbejde skal straffes.« Og inde i selve artiklen:

»Regeringen forventer, at den præventive effekt ved at borgerne risikerer at blive straffet vil revolutionere kampen mod sort arbejde.«

Men når man læste mere om forslaget, var der imidlertid også lidt nyt:

■ For det første var det journalisterne, der behandlede sproget noget lemfældigt: det er øjensynligt ikke regeringens hensigt at »straffe« køberne af sort arbejde i betydningen at pålægge dem bøde eller fængselsstraf.

■ For det andet – og i forlængelse af det første – går overvejelserne tilsyneladende på den interessante tanke, at man vil lade køberne – altså håndværkerens kunder – hæfte for håndværkerens betaling af skat og moms. Med mindre altså kunden har betalt elektronisk.

■ For det tredje – men det er måske også udtryk for "journalistisk stramning" – så forventer ministeren ikke bare at kunne formindske mængden af sort arbejde, men ligefrem at »revolutionere« indsatsen mod det sorte arbejde.

For at tage det sidste først: Ham håndværkeren, der ikke kan finde ud af at betale sin moms og sin skat, har jo altid "hæftet" for skatten, ligesom han også hele tiden har været udsat for truslen om straf ved ikke at opgive sin indtægt korrekt. Det har ikke haft den store effekt. Så er der nok heller ingen grund til at antage, at en trussel om hæftelse vil påvirke køberne af ydelserne så meget, at det ligefrem vil »revolutionere« indsatsen.

Den bærende ide skulle være, at man vil tvinge kunden til at betale håndværkeren elektronisk. Gør kunden nemlig det, vil kunden slippe for at "hæfte" for den skat, som håndværkeren undlader at indberette. Når kunden betaler elektronisk – dvs. med dankort eller via netbank, efterlader dette elektroniske spor, som skattevæsenet har mulighed for at finde – og dermed vanske-

liggøres arbejde "uden om" skattevæsenet. For ikke at forsure tilværelse unødigt vil der efter de foreløbige udmeldinger blive foreslået en grænse på 10.000 kr., således at man som kunde kan betale kontant op til dette beløb uden risiko for hæftelse.

Umiddelbart forekommer tanken forfriskende – både bagatelgrænsen og ideen om at finde alternativer til en almindelig straffetruusel. Imidlertid er der nogle elementer, der forhåbentlig vil blive overvejet, inden regeringen kommer med et egentlig udspil på området.

Hvis tanken således er, at man vil tvinge borgerne til at betale elektronisk i stedet for med kontanter, kunne man jo overveje at melde dette rent ud. I lov om hvidvaskning af penge kender man således allerede et forbud imod, at »forhandlere af genstande« – f.eks. bilforhandlere – modtager kontant betaling på over 100.000 kr. Gør forhandleren det, kan han idømmes en bøde eller, ved særligt omfattende overtrædelser, en fængselsstraf i indtil seks måneder.

Modellen kan dog næppe overføres direkte, sådan at forstå at man kunne pålægge alle forhandlere og håndværkere m.v. kun at modtage kontant betaling op til 10.000 kr. Udførelsen af sort arbejde er således i forvejen rigeligt strafbelagt, og den præventive værdi af straffetretlige reaktioner må derfor antages at være udnyttet allerede.

I stedet kunne man naturligvis overveje at strafbelægge køberens kontante betalinger på mere end 10.000 kr. med straf. Men sådan en regel vil af mange grunde næppe blive betragtet som spiselig – hvad så med f.eks. de mange mennesker, der ikke har en computer, eller entrerer med håndværkere m.v., der ikke har en dankortterminal. Man kan sige, at man på den måde vil tvinge alle borgere til enten at have netbank eller have et dankort – eller lade være med at få udført arbejde for mere end 10.000 kr. ad gangen.

Man kan således ikke her, som man normalt gør, når man taler om at tvinge borgerne til at kommunikere digitalt med det offentlige, blot henvise til, at personer uden en computer blot kan

gå på biblioteket eller henvende sig personligt hos den pågældende myndighed.

Hertil kommer, at det ville være et betragteligt opgør med det grundlæggende synspunkt, at kontanter er det lovlige betalingsmiddel, ligesom det ville kunne vanskeliggøre det sunde samtidighedsprincip i køberetten: køber og sælger udveksler som udgangspunkt deres ydelser samtidig.

Spørgsmålet er imidlertid, om ikke tanken om en »køberhæftelse« lider af samme skavanker, som en åben strafbelæggelse af den kontante betaling? Betaler man således sin håndværker 15.000 kr. i kontanter, vil man som kunde oven i købet være ganske prisgivet til tilfældet.

Om håndværkeren registrerer indkomsten ved man af gode grunde ikke, og skal man tage tankerne om en hæftelse for pålydende, ser det ud som om end ikke modtagelse af en faktura i forbindelse med en kontant betaling vil kunne frigøre kunden for den pågældende hæftelse.

Hertil kommer, at det jo desværre sker ikke så sjældent, at håndværkere er nødt til at dreje nøglen om og ender i en konkurs. Er tanken med hæftelsesmodellen så den, at Skat kan gå løs på køberen for at få betalt den moms og skat, som de ikke kan få inddrevet hos konkursboet, uanset om håndværkeren har opgivet indtægten eller ej?

Det kan næppe være tanken. Skal Skat i øvrigt først forsøge at få inddrevet beløbet hos håndværkeren, inden

man går løs på køberen, eller er ideen en form for selvskyldnerkaution, hvor enhver udeblivelse med betalingen fra håndværkeren kan udløse et betalingskrav hos kunden?

Særligt interessant bliver problemstillingen, hvis kunden rent faktisk betaler på baggrund af sin hæftelse. I så fald må kunden vel kunne gå løs på håndværkeren for at få dækket beløbet. Det var jo håndværkeren, der skulle betale skat og moms.

Hvis vi forestiller os det, og samtidig tænker på, at udgangspunktet for hele ideen er, at man vil forsøge at begrænse sort arbejde ved at gøre det uinteressant for kunden at få lavet ar-

bejdet sort, kan det faktisk ende helt neutralt: Kunden vil gerne have lavet et arbejde, der normalt koster 100.000 kr.

Han får i stedet lavet det "sort" for 75.000 kr. og sparer således 25.000 kr. Håndværkeren opgiver ikke sin indtægt på de 75.000 kr., men Skat finder ud af det og kræver moms og skat – lad os bare for eksemplets skyld sige, at håndværkeren skulle betale 40.000. Forudsat Skat finder ud af hvilken kunde, håndværkeren har udført arbejdet for, vil kunden skulle betale de 40.000 kr. til Skat.

Når kunden har gjort det, kan

han kræve håndværkeren for beløbet, og slutsummen bliver, at kunden fortsat har sparet 25.000 kr. Kundens omkostning ved det sorte arbejde bliver så ulejligheden ved at indkradse beløbet hos håndværkeren – og håbe at denne har penge til at betale med. Men den omkostning vil skulle holdes op imod risikoen for, at Skat først finder ud af, at håndværkeren har udeholdt indtægten og dernæst fundet frem til kunden.

Man har tidligere overvejet at indføre

kvitterings-
tvang ved køb af bl.a.

håndværker-
kerydelser, men er hidtil veget tilbage fra dette, bl.a. fordi man ikke ønskede at pålægge alle borgere en pligt til at opbevare kvitteringer m.v. på samme måde som næringsdrivende.

Hvis man derimod giver køberen noget at bruge en kvittering til – som f.eks. gennem muligheden af at få fradrag for (noget af) det arbejde, der er udført, vil man dels undgå at tvinge folk til at opbevare kvitteringer, dels giver man dem en

gulerod og et umiddelbart incitament til at bede om en faktura/kvittering for arbejdet. Og her vil der endda være gevinst hver gang.

Uden på nogen måde at begynde at foretage beregninger over, om det måtte være en samlet økonomisk fordel eller ulempe for statskassen, ville det med sikkerhed minimere omfanget af arbejde "uden regning".

Og det endda uden nogen form for retssikkerhedsmæssige betænkeligheder eller lovtekniske besværligheder.

